

Франсиско Франко

Младостта на Франко

Първоначално съобразявайки се със семейната традиция става военен моряк, но поражението на Испания в Испано-Американката война през 1898 г. променят плановете му и той се присъединява към Пехотната Академия. Неговият брат Рамон Франко става знаменит авиатор.

След завършване на Пехотната Академия в Толедо през 1910, Франко изкарва в спокойния испански гарнизон в родния му град Ел Ферол, но при първата отдала му се възможност се отива да служи в Мароко. Службата в този нов испански протекторат му дава възможност да получи своя боен опит и да направи военна кариера. На практика това означавало да получи боен опит в суровите условия на жестока война в пустинята. Франко бързо добива репутация на отличен офицер. Общо 11 години служи в Мароко – първоначално в местните войски, а по-късно в испанския чуждестранен легион. От 1912 до 1926 година той изминава пътя от лейтенант до генерал. След раняването му през 1916 години /на 23 годишна възраст/ той остава най-младия /Comendante /майор в испанската армия, а на 33 годишна възраст – най-младият генерал. През 1926 г. го назначават като главнокомандващ на пехотната бригада в Мадрид, а през 1928 г. е един от основоположниците на военната академия в Сарагоса.

Възход към властта

През 1931 г. в резултат на почти безкръвна революция, пада монархията и властта преминава в републиканска. В този момент Франко не се намесва в политиката, заявявайки своята неутралност. На 15 април 1931 се изправя пред трибуната на военната академия в Сарагоса и заявява: „и така провъзгласената република и върховната власт се намират в ръцете на временно правителство, ние сме длъжни да съблюдаваме дисциплина и да сплотим своите редици, така че да съхраним мира и ад помогнем на нацията да продължи по верния път”

Гражданската война

През първите две години на републиканското властта била само от леви партии, водещи не много популярна аграрна реформа. Освен това бил ликвидиран конкордата с Катголическата църква през 1851 г. – орденът на йезуитите е забранен, широкоразпространената форма на църковно образование е разформирана, облекчена е процедурата по развода, много манастири били разрушени. Обществото стремително се политизира и радикализира.

Покушенията, съпроводени с бомбени атентати внасят кървав смут, зад който стои ИФА /иберийската федерация на анархистите/. ИФА вдигайки лозунги от типа „за свободен комунизъм” довеждат до смяна на правителството.

През 1933 г. във властта идват десните партии, установяващи нови реформи. След първоначалните „две червени години” започват „две черни години”, в резултат на които в страната започват активно да се формират многочислени полувоенни организации в различен политически оттенък, от анархисти и комунисти до националистически „Испански фронт”

През февруали 1936 г. побеждава партията „Народен Фронт”, с която влизат социалисти, комунисти, анархисти и леволиберали. Привържениците на Народния фронт на часа започват освобождаване на заключените из затворите, заграбват земи, гromят църкви и манастири. В течение на няколко последващи месеца правителството става все по-ляво. В този момент Испания се намира в много тежко икономическо положение – от 11 милиона възрастни испанци повече от 8 милиона се намират под минимума на ръба на бедността, а половината нация била неграмотна.

На 1 май 1936 г. Народния фронт празнува с грандиозен военен парад. Над маршируващите колони се развява море от червени знамена и транспаранти с лика на Ленин, Маркс и Сталин. Демонстрантите пеят Интернационала. Този който се осмелявал да скандира „Вива Еспания!” слушал в отговор многобройните „Патрия но! Вива Русия! /не на родината, да на Русия.

На 18 юли 1936 г. започва Гражданската война в Испания. В бившия СССР считат че

сигналът за началото на въстанието е даден от радиопредаване с кодовата фраза „Над цяла Испания – безоблачно небе”, но това не се потвърждава от испанските източници и историци. В страната започват масови разстрели на политическите противници, оказали се на противниковата страна.

Първоначално лидер на метежниците е не Франко, а генерал Хосе Санхурхо, намиращ се в изгнание в Португалия. Но в самото начало на въстанието той загива в авиокатастрофа. На 29-09-1936 г. се провеждат избори за нов вожд на въстаналите генерали. Побеждава Франко – той е млад, енергичен, умен, без политически пристрастия. Присвоява му се чин Генералисимус и титлата Каудильо /вожд/. Франко бързо установява връзка с нацистка Германия и фашистка Италия. Хитлер и Мусолини разчитат да направят Франко своя марионетка, започват да му доставят оръжие. В края на 1936 г. на страната на националистите се сражават немския авиационен „Легион Кондор” и италианския пехотен „Корпус на доброволните сили” на страната на Франко воюват доброволци от Ирландия, Португалия и руски емигранти. На страната на Републиката воюват комунисти и социалисти от цял свят. Испания започва да наподобява фашистките страни – въведен е нацисткия девиз: „Един каудильо, една държава, един народ” и приветствието „Зиг Хайл”. Единствената разрешена партия става Фаланга.

Пропагандата от една страна представя тази война като „борба със силите на фашизма” и от друга страна като „кръстоносен поход против червената орда”. Франко за разлика от Мусолини и Хитлер е християнин – католик, поради което в последствие между тях възниква противоречие.

На 01 април 1939 войната официално приключва.

В навечерието на очакваната от всички нова световна война, Франко предпочита да запази неутралитет по отношение на западните страни.

Антонио ди Оливера Салазар

През 1917 Салазар е професор по политикономия. От 1928-1932 е финансов министър. През 1932 става премиер на Португалия. Повечето историци определят неговото

управление като диктатура. През 1933 той приема за Португалия нова конституция която практически му дава неограничени права и така установява авторитарен фашистки режим в страната.

Салазар си осигурява властта с поддръжката на различни слоеве от обществото – армията, църквата, монархистите, бедните слоеве, аристократите – всички предпочитат Салазар пред хунтата.

Салазар въвежда концепцията „Ново правителство“ – основа на доктрината на корпоративизма. За цел на своята диктатура обявява стабилизацията. Реформите на Салазар са благоприятни най-вече за висшите класи и утежнявали положението на бедните слоеве. Образованието не е приоритетно направление и поради това в този период не се развива. Салазар има своя секретна полиция PIDE, преследваща дисидентите. Едновременно с това за разлика от другите съвременни диктатури, режима на Салазар е не-толкова суров – в Португалия не се изпълнява смъртно наказание.

В периода на Втората световна война Салазар следва средна политика. Въпреки че е диктатор и поддържа националистическа Испания в борбата с републиканците, за разлика от Франко той не встъпва във взаимоотношения с нацистите. През 1939 Франко предлага на Салазар Пакт за Иберийски неутралитет. В действителност Салазар предоставя помощ на съюзническите сили, разрешавайки им да използват базата на Азорските острови, но това е единственото, което прави. Да се свърже с нацизма би означавало че Португалия обявява война на Великобритания, а това автоматично би застрашава всички португалски колонии.

През 1945 Португалия контролира Азорските острови, Мадейра, Кабо Верде, Сан Томе, Ангола, Гвинея, Мозамбик, Макао, Източен Тимор и провинциите Даман и Гоа в Индия. Салазар не вижда необходимост да разширява колониалното си владичество, а се съсредоточава над обезпечаване контрола над тях. Колониите осигуряват на Салазар националната гордост Португалия да бъде третата колониална държава.

Салазар иска Португалия да придобие международно значение и точно огромните колониални владения създават такава възможност и самата Португалия остава държава с голямо влияние над западните държави.

Португалия е приета в НАТО през 1949 и това е отражение на новата роля на страната в борбата с комунизма.

Към момента на падането на Индийските португалски градове през 1961 и до самата смърт на Салазар, империята остава постоянен източник на бедствия за Португалия особено поради колониалните войни в Африка.

През 1968 здравословното състояние на Салазар се влошава след прекаран инсулт и на 27 септември Президентът на Португалия Америко Томаш отстранява Салазар от държавните дела.